

*Kungälv*sbygden

2018

ÅRGÅNG 41

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I KUNGÄLV

Välkommen till Kungälv's naturskyddsförenings årsmöte och vårföreläsning

Torsdagen den 22 mars 2018 kl. 18.30

Plats: Hörsal 1, Mimers hus

Efter snabbt avklarade årsmötesförhandlingar avnjuter vi årets vårföreläsning med Kåre Ström som berättar om Svartedalen (se annons på sista sidan). Fika utlovas!

Hjärtligt välkomna!

Dagordning för årsmötesförhandlingarna

1. mötets öppnande
2. val av ordförande och sekreterare för årsmötet
3. val av 2 justerare att jämte ordföranden justera protokollet
4. fråga om stämman blivit behörigen utlyst
5. styrelsens verksamhetsberättelse
6. revisorernas berättelse
7. fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående år
8. val av styrelseordförande
9. val av övriga ledamöter och suppleanter
10. val av 2 revisorer
11. val av 3 personer som valberedning
12. övriga frågor
13. mötet avslutas

Motioner ska inges skriftligen till kretsstyrelsen senast 15 februari. Förslag kan lämnas in senare och kan då bli föremål för överläggning men kan inte föranleda beslut på stämman.

Framsida: Vårblomning på Älgön (Foto: Lars Peterson).

Verksamhetsberättelse för 2017

Naturskyddsföreningen i Kungälv
Bildad 1972

Bankironummer: 533-9825,
organisations nr. 853300-9331

Hemsida: <https://kungalv.naturskyddsforeningen.se>

Kontaktperson i kretsen är Stig Johannesson

Styrelse

Ordförande:	Stig Johannesson, Munkegärdegatan 355, 442 41 Kungälv <i>andolf@swipnet.se</i>	0303-168 82 076-34 64 515
Vice ordf.:	Johan Hjerpe, Olserödsgatan 49, 442 42 Kungälv <i>johan_hjerpe@yahoo.com</i>	0768-93 28 94
Sekreterare:	Helene Wählander, Alfredsvägen 3, 442 97 Kode <i>hw281245@gmail.com</i>	0707-899 555
Kassör:	Leif Magnusson, Herr Arnes Gata 8, 442 49 Kungälv <i>leifklv@gmail.com</i>	0709-12 17 58
Ledamöter:	Robert Liljeberg <i>liljeberg@home.se</i>	0734-39 49 40
	Kåre Ström, Tvetgatan 277, 442 33 Kungälv <i>karestrom@telia.com</i>	0303-24 95 95
	Lars Peterson, Bäckevarv 230, 442 95 Hälta	0303-22 70 05
Valberedning:	Bernt Petersson <i>bp5904@gmail.com</i>	0706-21 03 23
	Alexander Smith	
Revisorer:	Olof Malmcrona, Stella Malmcrona	

Arbetsgrupper/ansvarig för särskilda frågor

Handla miljövänligt	Helene Wählander
Fågelskydd	Lars Peterson, Kåre Ström
Skogsfrågor	Kåre Ström, Stig Johannesson, Lars Peterson
Kulturmarker, ängsverksamhet	Johan Hjerpe
Länsrepresentant	Stig Johannesson
Hemsida	Helene Wählander

Lokal

Styrelsemöten har hållits i Studieförbundet Studieförbundet lokal på Västra gatan 66b. Årsmöte hölls i Mimers hus.

Samarbetspartners

Kungälvsmornitologerna	facebook: Kungälvsmornitologiska Förening, KOF
Rädda Svartedalens vildmark	www.raddasvartedalens.se
Omställning Kungälv	www.kungalv.omstallning.net

Medlemmar: Vid årets slut var antalet medlemmar ca 618 st (1155 inkl. familjemedlemmar).

Styrelsemöten: 11 st styrelsemöten har hållits under 2017.

Program 2018

Programpunkter kan komma att ändras, tillkomma eller utgå. Håll utkik på vår hemsida <https://kungalv.naturskyddsforeningen.se>, i ”Dag för dag” i KP, eller hör med någon i styrelsen.

* *Samarrangemang med Väst kuststiftelsen*

Tor 22 mars **Vårföreläsning och årsmöte**

kl 18.30 Efter årsmötesförhandlingarna får vi lyssna till ett föredrag med bilder om Svartedalen (se kallelse på sidan 2 samt annons om föredraget på baksidan).

Lör 24 mars **Holkbyggardag och ängsfagning vid Kolebacka - Nyhet!**

kl 10.00 Vi inleder våren med en riktig familjeaktivitet då vi träffas för att spika ihop fågelholkar som vi sätter upp i omgivningarna. Egenspikad småfågelholk kan köpas för materialkostnadspris om man vill ta den med och sätta upp hemma. Samtidigt fagar vi vår slätteräng och gör den vårfin genom att räfsa bort kvistar och löv. Eld finns för korvgrillning så tag gärna med korv. Föreningen bjuder på kaffe/te/saft och kaka. Ansvariga: Johan Hjerpe (0768-932894), Robert Liljeberg (0734-394940)

Lör 14 april **Klädbyte och Prylbyte i matsalen på Mimers hus**

kl 11.00 Förnya garderoben både hållbart och klimatsmart på den nationella klädbyttardagen! Vid klädbyte kan plagg som inte passar längre blir nya och roliga för någon annan och kläderna får ett längre liv till glädje för både plånbok och miljö.

Klädbyte: Inlämning kl 11.00-12.00. Byte med utlämning kl 13.30-15.00

Så här går det till: Varje person kan lämna in max 5 vuxenplagg och max 5 barnplagg. Kläderna ska vara hela och fräscha! För varje plagg får du 1 bytesbiljett som du använder för att få byta till dig ett nytt plagg.

Prylbyte kl 11.00-15.00

Tag med dig hela och rena prylar som du inte använder och byt till dig sådant du behöver! Det kan vara böcker, leksaker, porslin, elektronik, filmer, mindre möbler eller annat användbart. Prylar finns att byta till sig redan från start.

Kläder och prylar som ingen väljer lämnas till en lokal Second Hand-butik.

Lör 21 april **En apelsin i mossan - mygglarver i sjön***

kl 10:30 Vandring för hela familjen i naturreservatet på Fontinberget. Turen går till Svarte Mosse och skogen runt den lilla sjön. Vi håller utkik efter vårpigga växter och djur när vi vandrar genom skogen och försöker komma på vilka de är. Med hjälp av håvar undersöker vi om det finns några småkryp i sjön. Kanske får vi se ett vattenbi, en buksimmare eller en glupsk trollsländelarv. Men hur var det med apelsinen i mossan, var det verkligen en apelsin eller var det kanske ett Solägg? Berättande och sånger blir det i en glänta i skogen innan vi avslutar med en fikastund i vårsolen vid sjön. Naturvandring för barn i åldrarna ca 4 – 8 år och föräldrar. Längd ca 1,5 km lättvandrad terräng, barnvagn går bra. Ta gärna med matsäck! Samling vid Kotten kl 10.30. Guider är Lena Smith och Alexander Frisborg. OBS! Anmälan till Lena (0733-450759) senast dagen innan, begränsat antal deltagare.

21 april **Länsstämma på Marsstrands havshotell.** Se hemsidan för information.

Sön 22 april **Svartedalens vildmark och Svarvareåsen***

kl. 07:00 Tran- och orrmossarna vid landsvägen i västra delen av Stendammen är startplats för en vandring till Kringelsjöarna, Kroksjön, Helgesjön och till gammelskog mitt inne i Svartedalens naturreservat. Vi lyssnar till orre och trana vid myrarna och skogssnäppa och storlom vid sjöarna. Vi gör kort stopp vid Svarvareåsens gamla torpruin och har fikapaus vid Kroksjön. Terrängen är bitvis fuktig och något brant. Längd: ca 8 km. Beräknad tid: drygt 4 timmar. Ta med matsäck och rejäla skor/stövlar. Guide är Kåre Ström (0737-72 32 04). Samling vid Kungälvsparken kl 06:30 eller vid Stendammen kl. 07:00.

Tor 3 maj **Fåglar och vårbloomor vid Nordre älvs mynning***

kl. 18:00 Vandring på strandängar med ängslador och i lövlundar där älven möter havet. Vi hoppas få se rastande vadare, änder och gäss samt tidiga vårväxter i kulturmarkerna på Lilla Överön och Karholmen. Ta med varma kläder, matsäck och gärna kikare. Terrängen är relativt lättgången, men ta ändå rejäla skor/kängor. Guider är Kåre Ström (0737-72 32 04) och Lars Peterson (0703-24 63 27). Samling vid Kungälvsparken kl. 17:30 eller vid p-platsen på Lilla Överön, kl 18:00. Närmsta busshållplats: Överön, fortsatt vägen därifrån 500 m mot sydväst.

*Tornfalk med
byte i Trankärr*

Lör 5 maj **Tofta kile och kustreservat***

kl. 08:00 Vi vandrar i fågel- och växtrika kust- och våtmarkslandskap vid Tofta kile där vi hoppas få möta vårens fågelfauna och spirande grönska i kulturmarkerna kring Tofta herrgård, Äggdalstorpet och Hjelms udde. Vi spanar efter vadare och änder samt tidiga vårväxter. Längs stigen vid havet finns även spår efter den senaste sill-perioden. Ta med varma kläder, matsäck och gärna kikare. Terrängen är relativt lättgången, men ta ändå rejäla skor/kängor. Guider är Kåre Ström (0737-72 32 04) och Ragnhild Crawford (0303-22 68 82). Samling vid Kungälvsparken kl. 07:30 eller vid parkeringen till Tofta naturreservat kl. 08:00.

- Tis 8 maj
kl. 18:00 **Marstrandsreservatet och södra Koön***
Vi vandrar i växt- och fågelrika marker i kustlandskapet på södra Koön. Vi följer en gammal bruksväg längs strandängarna och hållmarkerna vid Mjölkekilen, där vi hoppas få se vårblommor samt vadarfåglar, änder, gäss och tättingar. Vi passerar örtrika betesmarker och skogsbyn vid Klockarängen och Björnängen samt mäktiga bergbranter och en skalgruspåverkad vårfloa i en sluttning nära gården Halsen. Ta med varma kläder och matsäck och om möjligt även kikare. Terrängen är relativt lättgången, men ta rejäla skor/kängor. Guide är Kåre Ström (0737-72 32 04). Samling vid Kungälvsparken kl. 17:30 eller vid parkeringsplatsen vid Rosenlunds naturreservat på Koön, kl 18:00.
- Mån 4 juni
kl 18:30 **Från utmark till naturskönt friluftsområde**
Kvällsvandring genom naturreservatet uppe på Fontinberget ovanför Kungälv. Möt den skiftande naturen i försommarkvällen då vi till fågelkvitter besöker gammal ängsmark, bokskog och alkärr som ligger helt nära varandra i reservatet. En pärla i området är Svarte mosse med sina våtmarksfåglar. Vid den gamla gården Kolebacka finns äldre åker- och betesmarker och en rikedom av gamla ekar. Hela området ruvar på en spännande historia som bland annat lämnat spår i form av en mycket lång stengärdesgård. Under vandringen bekantar vi oss med de arter som utgör viktiga beståndsdelar i de olika naturtyperna och med gångna tiders användande av Fontinberget. Relativt lättvandrad terräng. Rejäla skor/stövlar. Samling vid Kotten kl 18:30. Guide: Lena Smith (0733-45 07 59).
- Tis 5 juni
kl 21.30 **Naturnatta**
Vi gör en vandring vid våtmarken vid Tofta kile, Kungälvskommuns i särklass finaste våtmarksområde. Samling vid naturreservatets parkering vid vägs ände. Vi hoppas att få se och höra ett antal av de kvällsaktiva fåglar som finns i området som enkelbeckasin, morkulla, kärrsångare, rörsångare och skäggmes. Cirka 2 km vandring under 1½ timme.
- Sön 17 juni
kl 14.00 **De vilda blommornas dag**
Årets blomstervandring på de vilda blommornas dag äger rum på Ragnhildsholmen där vår guide Ragnhild Crawford (0303-226123) visar upp den fina försommarfloran. Samling på parkeringen vid Ragnhildsholmen.
Arrangör: Svenska botaniska föreningen
- Lör 4 aug
kl 10.00 **Slätter på Kolebacka**
Vi firar som vanligt Ängens dag med att slå vår äng vid Kolebacka med lie. Tag med egen lie om du har, annars finns det att låna. Föreningen bjuder på slätterfika, musikalisk underhållning och god stämning. Ta chansen att uppleva och prova på gammaldags lieslätter! Inga förkunskaper behövs, vi visar gärna hur man gör. Samling vid Kolebacka. Kontaktperson: Johan Hjerpe (0768-932894).

Sön 9 sep
kl 11:00

Barrskogsdoft och sjöglitter – Övre Långevatten*

Ny tur i Svartedalen! Vi vandrar på stigar genom sensommarskogen förbi torpstället Råveklämman och hemmanet Långevatten. Här funderar vi över hur människor bodde i Svartedalen ända in på 1900-talet. Vandrigen fortsätter förbi flera sjöar mot den vackra sjön Övre Långevatten. Spännande nivåskillnader då stigen stundtals går högt upp på berget och senare längs sjöstranden. Gammal skog med höga granar möter oss, liksom en rikedom av sensommarblommor och kanske fjärilar. Relativt lätt terräng. Rejåla skor/stövlar. Tag med matsäck. Guide: Lena Smith (0733-450759). Samling vid p-platsen vid Mörtevatten kl 11.00. För samåkning kom till Kungälvsparken kl 10.30 eller till trevågskorsningen i Grandalen (vid kartan/tavlan) kl 10.50.

Lör 22 sep
kl 09:30

Vildmarksvandring vid Övre Långevatten och Mörtevatten*

Höstvandring vid sjöarna Övre Långevatten, Tvängen och Mörtevatten. Vi vandrar i naturskog och passerar mäktiga bergbranter, mossar och utsiktsplatser vid sjöarna. Vi spanar efter fåglar, växter och svampar och stannar till vid gamla torpruiner. Terrängen kan bitvis vara mycket fuktig och något brant på vissa ställen. Medelsvår vandring. Ta med matsäck och rejåla skor/kängor/stövlar. Guid: Kåre Ström (0737-723204). Samling vid Kungälvsparken 09.30 eller vid Mörtevattens parkering kl. 10.00 Turen beräknas ta ca 4 timmar.

*Lilla
Svarvaresjön*

Lör 13 okt
kl 10.00

Holkrensning vid Kolebacka

Vi tittar i holkarna som vi satte upp i våras för att försöka lista ut vem som har byggt bo där. Att tömma holken på gammalt bomaterial förlänger även livslängden på holken. Vi tändar en brasa så packa gärna ner korv och bröd i matsäcken. Vi samlas vid Kotten i Fontin kl. 10.00 för att tillsammans promenera ca 1 km till Kolebacka. Kontakt: Robert Liljeberg (0734-394940).

*Datum ej
klart*

Studiebesök på det nya vattenverket i Dösebacka

Planeras under hösten. Information kommer på hemsidan!

Glimtar från 2017 års aktiviteter

Årsmöte och föredrag 17 mars

Efter årsmötesförhandlingarna lät vi oss hänföras av Extremaduras säregna natur genom Tomas Liebigs vackra bilder och intressanta berättelser.

Klädbytdag lördag 1 april

Klädbytdagen blev mycket lyckad och välbesökt. 80 kvinnor, 25 barn och 10 män kom till Mimers hus och lämnade in 580 plagg. Kläderna exponerades på ett trevligt sätt i den rymliga matsalen och 365 plagg fick nya ägare. Överskottet skänktes till Emmaus. Ett 50-tal personer besvarade Naturskyddsföreningens Quiz och 5 vinnare fick boken Naturens pärlor och Kungälvbygden. Andra inslag den här dagen var filmvisning, utställning om kläder och hållbar utveckling samt kommunens deltagande med Räkna till 10 och prylmarknad. Dessutom kom KP och intervjuade några barn och vuxna.

Naturnatta 6 juni

Ett tjugotal deltagare lyssnade efter nattsjungande fåglar i den sena försommarkvällen.

Naturvandringar

Under året hade vi inte mindre än 7 naturvandringar med guide i skiftande miljöer:

22 april Pigga smådjur i vårskogen - familjeaktivitet i Fontin

22 april Svartedalens gamla reservat och vildmark

3 maj Fåglar och vårblommor vid Nordre älvs mynning

6 maj Tofta kile och kustlandskap

11 maj Klöverön

10 sep Över stock och sten i skogen vid Hungersvatten och Stenstugan

23 sep Vildmarksvandring till Mittevättnorna, Härsevatten och Äggdalssjön

Flitiga guider i dessa vandringar har varit Kåre Ström och Lena Smith.

Bra Miljöval i livsmedelsbutik, BMV-butik

Bra Miljöval i livsmedelsbutik är Naturskyddsföreningens miljömärkning av butiker som ser till att det görs ett grundligt miljöarbete både ute bland hyllorna och bakom dem. I butikerna finns också ett brett utbud av ekologiskt och miljömärkt! Under året har föreningen gjort miljökontroll i fem Willys-butiker inom det rikstäckande projektet.

Ängsverksamheten

Vårt ängsprojekt löper på och vi har under året haft nedanstående två aktiviteter i den sköna miljön vid Kolebacka. Floran har återhämtat sig från effekten av den alltför tidiga "slåttern" 2015 och ängsskallra/höskallra ökar åter. I höstas gjorde vi dessutom ett försök att införa slättergubbe, slätterfibbla och svinrot. Förhoppningsvis kan vi få se även dessa arter blomma i ängen framöver.

Ängsfagning Lördagen den 9 april var vi en tapper liten skara i alla åldrar som fagade ängen.

Slätterfest Lördagen 5 augusti var det så dags för den stora höjdpunkten, då vi för sjätte gången slog ängen vid Kolebacka. Som det nu blivit tradition svingades liarna till festligt ackompanjement av folkmusik. Vid det traditionsenliga slätterfikat hade vi även i år nöjet att få lyssna till representanter från biodlarföreningen som berättade om bina och deras betydelse. Totalt deltog ett 30-tal vana och ovana liemän och -kvinnor.

*Skräddarön
i december-
skrud*

Remissvar och skrivelser under 2017

Remissvaren kan läsas i sin helhet på vår hemsida.

Synpunkter på planerad 400 kV-ledning mellan stationerna Skogssäter och Stenkullen

Skrivelse till Energimarknadsinspektionen tillsammans med Naturskyddsföreningarna i Lerum, Ale och Trollhättan samt länsförbunden i Bohuslän och Norra Älvsborg. Föreningarna yrkar att: 1. Ledningen inte utförs, eftersom behovet inte är påvisat. 2. Ledningen utförs i sin helhet som nedgrävd kabel. 3. Ledningen samlokaliseras med befintliga ledningar.

Detaljplan för kurbad, hotell och vandrarhem, Marstrand 5:39 m.fl. (fd Båtället), 170209.

Vi är kritiska till utförandet som sannolikt har negativ påverkan på värdefulla ålgräsbestånd, samt att läckage av koppars uppstår från fasader och tak.

Synpunkter på ändring av detaljplan för Lasarettet 1 m fl, 170427.

Vi påtalar att åtgärder för att minska buller och partiklar från trafiken behövs. Lämpligen plantering av buskar och träd på ljudvallar.

Detaljplan för bostäder och förskola i Kareby, Rishammar 2:2 m fl. 170814.

Utbyggnad av ca. 170-190 nya bostäder. Vi är kritiska till ytterligare byggnation på produktiv jordbruksmark. En kartläggning av Ekosystemtjänster behöver göras.

Synpunkter på förslag till bildande av naturreservatet Marstrand, 170814.

Vi är mycket positiva till naturreservatet som bla skall skydda södra delen av Koön.

*Strövvänlig
skärgårdsnatur
på södra Koön,
med Marstrands-
ön i bakgrunden.*

Detaljplan Nordtag, del av kastlegrården 1:52, 170816.

Tillskapande av byggrätter och infrastruktur för cirka 350 bostäder i olika boendeformer, boende med särskilt stöd samt förskola. Samma synpunkter som för Rishammar samt att vi efterlyser att miljömålet "Ett rikt odlingslandskap" beaktas i planen.

Synpunkter på uppdaterad bevarandeplan för Nordre älvs estuarium, 171128.

Vi är generellt nöjda med föreslagen skötsel, men föreslår också en rad kompletteringar.

Samråd enligt rapport 848 angående tillståndsprövning enligt kap 11 miljöbalken av befintlig småbåtshamn i norra Kovikshamn, 171218.

Vi anser att det kommer att bli negativ påverkan på miljön, bla genom dumpning av muddermassor, om tillstånd medges.

Yttrande till Mark och miljödomstolen angående tillstånd till fortsatt täkt av berg och grus samt jordframställning på fastigheterna Sandlid 1:1 och Sandlid 1:2, 171128.

Föreningen efterlyser att SGU utreder hur lakvatten rör sig på större djup i marken och vilken påverkan på grundvatten och miljö det därmed kan få.

Fint natur- och strövområde på södra Koön räddas!

Under några år har vi i Kungälvns naturskyddsförening engagerat oss för att rädda en av kommunens verkliga pärlor när det gäller kustnära strövområden. Vår kamp mot kommunens planer på att bygga bostäder på södra Koön kunde ni läsa om i Kungälvbygden 2014. Om dessa planer förverkligats skulle inte bara ett stycke sammanhållen skärgårdsnatur och småskaligt jordbrukslandskap brytas sönder. Det skulle även innebära att bete med nötkreatur på de värdefulla strandängarna kring Mjölkekilen skulle omöjliggöras och de botaniska värdena skulle därmed snabbt gå förlorade.

För att påverka ordnade vi rundvandring med politiker, skrev insändare, uppvaktade länsstyrelsen och till och med landshövdingen. Längre har utgången varit oviss då politiker legat på länsstyrelsen för att området skulle bli möjligt att exploatera. Men i år kom den glädjande nyheten att länsstyrelsen avser att inkludera hela södra Koön i det nya "Naturreservat Marstrand", som även inkluderar delar av norra Koön och Marstrandsön. En seger som vi hoppas får glädja många generationer av naturströvare framöver, för att inte tala om de rena naturvärden som nu kan bevaras.

Tag chansen att uppleva detta fina naturområde, tex på den guidade vandringen den 8 maj (se programmet).

Gränserna för det nya Naturreservat Marstrand (röd streckad linje).

Naturskyddsföreningen Kungälv
c/o Stig Johansson
Munkegårdeg. 355
442 41 Kungälv

**Naturskyddsföreningen i Kungälv
presenterar**

2018 års vår föreläsning

Svartedalen - vildmarksnatur och utflyktsmål

Natur och fågelliv i tusen sjöars land

Kåre Ström, som i många år varit drivande i kampen för att få till ett sammanhållet skyddat vildmarksområde, visar bilder och berättar om naturpärlor och fattigtorp i Svartedalen.

**Torsdag 22 mars, 18.30
Hörsal 1, Mimers hus**